

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על הוראת מדעי החברה

מבצע "צוק איתן"-

**מערכי שיעור במדעי החברה
לפתיחת שנת הלימודים
תשע"ה**

אוגוסט 2014

תוכן עניינים

3	הקדמה
	מערכי שיעור
	מערך שיעור בפסיכולוגיה –
4	מהו אלטרואיזם, התנהגות אלטרואיסטית בזמן מבצע צוק איתן.....
7	מערך שיעור בכלכלה - מחסור- בחירה וויתור- מבצע "צוק איתן".....
	מערך שיעור במדעי המדינה - תפקיד התקשורת בזמן מלחמה
10	במדינה דמוקרטית.....
	מערך שיעור בסוציולוגיה - תפיסת התנהגות העורף (הפגנות ימין ושמאל)
13	בזמן מבצע צוק איתן. קטגוריזציה, סטריאוטיפים וגזענות.....
18	מערך שיעור בפסיכולוגיה בנושא סובלנות
22	מערך שיעור בפסיכולוגיה- מאבק בגזענות וביטוי בהוראת הפסיכולוגיה.....
26	מערך שיעור במדע המדינה בנושא סובלנות פוליטית.....

הקדמה

מורים יקרים,

תלמידינו יצאו לחופשת הקיץ מתוך תחושה שזה הזמן שבו הם יכולים, לנוח מהמאמץ הלימודי האינטנסיבי אשר עשו במהלך השנה. בלילה שבין ה-7 ל-8 ביולי הוחל במבצע צוק איתן. בתחילת המבצע הותקפו בהתקפה אווירית רחבה עשרות יעדים ברצועת עזה. המבצע נפתח בתום תקופה מתוחה שהחלה עם חטיפת הנערים גיל-עד שער, נפתלי פרנקל ואיל יפרח מתחנת הסעה מחוץ לאלון שבות שבאזור גוש עציון. עד מציאת גופות השלושה, ב-30 ביוני, פעלו כוחות צה"ל נגד תשתית חמאס בגדה המערבית במסגרת מבצע "שובו אחים". במהלך התקופה המתוחה הזו התבצע תדיר ירי טילים לעבר יישובי עוטף עזה ועד לטווח של 40 קילומטרים מרצועת עזה. ביום הראשון למבצע נכנסו מיליוני תושבי ישראל לטווח ירי הטילים של חמאס, עם שיגורים לגוש דן, אזור ירושלים ועד לחדרה ומאוחר יותר אף גדל טווח השיגור לאזור חיפה. אמצעי התקשורת שינו את התוכניות הרגילות ושידרו ללא הפסקה את התמונות, הקולות והמילים של המבצע.

ב 1 בספטמבר תלמידינו יחזרו מתקופה שבה הם חוו תחושה של לחץ, ואולי חרדה. חלק מהם מכירים את הנופלים, אחרים, ראו כיצד הוריהם ואחיהם מגויסים בצו 8 להשתתף במבצע, יש שמכירים פצועים אשר נפגעו כתוצאה מהמערכה. מאות אלפים ואולי, יותר רצו למקומות מגוונים בזמן האזעקה ויש כאלה אשר ארחו בעוד שאחרים נאלצו לעזוב את בתיהם, כדי להמשיך ולנהל את חייהם.

לצד האירועים הביטחוניים הקשים, כי אחד התהליכים שבלטו במהלך המבצע, הוא תחושת הסולידריות שהתגלתה בחברה הישראלית. אנשים פרטיים וארגונים, אשר עשו ככל יכולתם, לעזור לחיילים בחזית, ולאזרחים בעורף. מגמה זו הינה מגמה ברוכה, אשר מלמדת על חוסנם של אזרחי מדינת ישראל.

מערכת החינוך נערכה לעיסוק בנושא לאורך החודש האחרון. כחלק מההערכות, אנו מבקשים לפתוח את שנת הלימודים מערכי שיעור אשר יעזרו לתלמידים לאוורר את הרגשות שחוו במהלך תקופה זו, ולעבד את האירועים הביטחוניים שהתרחשו. לפניכם מספר שיעורים מתחום מדעי החברה, אשר ניתן להשתמש בהם לצורך פעילות זו.

בתקווה לימים שקטים,

דנה פרידמן,
מפמ"ר מדעי החברה
ומנהלת המטה לחיים משותפים

מערך שיעור בפסיכולוגיה

מהו אלטרואיזם, התנהגות אלטרואיסטית בזמן מבצע צוק איתן

נכתב על ידי נורית יצחקי-מדריכה ארצית בפסיכולוגיה

משך זמן השיעור: 2-3 שיעורים

מטרות על

- התלמיד יכיר את הגדרת המושג אלטרואיזם
- התלמיד יכיר את הגישה הקוגניטיבית – מודל קבלת החלטות
- התלמיד יתנסה בלמידה ברמות חשיבה גבוהות.
- התלמיד ינתח את החווית שעבר ויישמן במודל תאורטי.

מטרות אופרטיביות בתחום התוכן

- התלמיד יכיר את השלבים בהושטת עזרה ע"פ דארלי ולאטנה

מטרות אופרטיביות בתחום החשיבה

- ישום: התלמיד יקשר בין הנושא הנלמד לבין סיטואציות שונות.
- התלמיד יתנסה בשאלת שאלות.
- התלמיד יתנסה באסטרטגיית הטיעון.

מטרות בתחום התקשוב

- התלמיד יתנסה בחיפוש מידע באינטרנט

מטרות בתחום הערכי-רגשי

- התלמיד יחזק את הערכים: סולידריות, מעורבות חברתית, אחדות ולכידות.
- התלמיד יעריך את מידת חשיבות הערכים שהוזכרו במצבי חיים שונים (חרום ושגרה)
- התלמיד יתמודד עם הרגשות העולים כתוצאה מהתנהגות אלטרואיסטית המסכנת את חיי התורם.

מהלך השיעור:

פתיחה: צפייה בסרטון על סגן איתן כ-14 דקות.

http://www.youtube.com/watch?v=mjYZpg_MDT8

גוף השיעור

משימה אישית: חפשו באמצעות הסמארטפונים שבידיכם מהו אלטרואיזם.

דיון בכיתה :

המורה ישאל שאלות פתוחות, טעונות, ומחברות (מומלץ לתת לתלמידים את השאלות כנקודות עוגן עליהם ישימו דגש בעת הצפייה בסרטון)

שאלות פתוחות:

✓ האם סגן איתן גיבור?

✓ האם סגן איתן נהג בחכמה?

✓ מדוע המפקדים היססו לתת לו אישור?

שאלות טעונות:

✓ מה היה קורה אם פעולתו הייתה מביא נזק גדול יותר? נחטף גם הוא?

✓ האם סגן איתן היה צריך לקחת בחשבון את בני משפחתו בשיקולי הפעולה?

שאלות מחברות:

✓ מה הרגשת בזמן הצפייה בסרט?

מודל קבלת החלטות (15-20 דק')

צפינו באלטרואיזם של הגיבור – סגן איתן. שהוא פעולה קיצונית של אלטרואיזם.

אבל כפי שראינו הגדרת אלטרואיזם היא **התנהגות פרו חברתית המכוונת לרווחת הזולת בלי לצפות לתגמול מידי או מוחשי**. (מכאן שפעולה אלטרואיסטית אינה רק פעולה הרואית, אלא פעולות רבות שנחשפנו אליהן בתקופה האחרונה ואף התלמידים השתתפו בהם).

• אלו פעולות אלטרואיסטיות התפרסמו בקיץ האחרון?

ביקור פצועים, סיוע למשפחות מגויסים, אירוח תושבים מהדרום, סיוע כלכלי לתושבי הדרום באמצעות קניית מוצרים מהדרום, הכנת משלוחים של חבילות אוכל/ ממתקים/ מוצרי היגיינה, לבנים וגרביים לחיילים, פעולות עידוד המוראל- הופעות בפני חיילים/ הפעלות ע"י בני נוער בפני תושבי הדרום שבמקלטים, חלוקת הכנת אוכל לחיילי כיפת ברזל- ע"י תושבים הגרים בסמיכות למקום הצבת הכיפות, השתתפות בלוויית (בעיקר של חיילים בודדים), ניחום אבלים, תמיכה במשפחות השכולות, השתתפות בהפגנות הזדהות ותמיכה.

• האם השתתפת בפעולה אלטרואיסטית? אם השתתפת, תאר מהי הפעולה, כיצד קבלת החלטה לבצע את הפעולה? תאר את תהליך ההחלטה לפני ביצוע הפעולה? מה חשת בעקבות העשייה?

נלמד על מודל אשר פיתחו החוקרים דארלי ולאטנה, המנתח עזרה לזולת כתהליך של קבלת החלטות, תהליך קוגניטיבי, הבנוי על תהליכי עיבוד מידע והסקת מסקנות.

שלבים בהושטת עזרה:

1. הטיית קשב- תנאי להושטת עזרה.

2. פירוש המאורע כמצב חרום- פרוש של האירוע באמצעות השוואה חברתית וייחוס סיבה להתנהגות הזולת.

3. תחושת אחריות.

4. החלטה מה לעשות.
 5. שליטה בכישורים הנדרשים להושטת עזרה.
 6. חיזוי התוצאות האפשריות.
- כדאי להציג את התרשים אשר נמצא בספר הלימוד.

משימה בקבוצות

אפשרות א':

חפשו באתרים השונים ברשת, ראיון כתוב או מצולם של אחד האנשים שהושיטו עזרה, נסו מתוך הראיון לנתח את אופן קבלת ההחלטות שהוביל להושטת העזרה. (אפשר לתת לכל קבוצה לחפש מתנדבים בתחום ספציפי: למשל מכיני האוכל, מבקרי הפצועים בביה"ח, משמחי הילדים במקלטים וכו').

1. נסו לנתח על פי השלבים במודל את אחת הפעולות שצפיתם בה באמצעי התקשורת?
2. אלו ערכים באו לידי ביטוי בפעולה אותה ניתחתם?

אפשרות ב': - מיועדת לתלמידים שהשתתפו בעשייה אלטרואיסטית:

1. נסו לנתח על פי השלבים במודל את אחת הפעולות שבצעתם?
2. אלו ערכים באו לידי ביטוי בפעולה אותה ביצעתם?

הצגה במליאה של תוצאות המשימה בקבוצות.

סיכום:

באמצעות המודל בדקנו את פעולות הושטת העזרה השונות של המתנדבים בעזרת השלבים שהוצגו במודל.

אפשרות לקשר לתשתית של אחדות בעם שיצרה חטיפת הנערים, צפייה בסרטון שנעשה לשלושים לנערים ויש בו קשור בין האחדות והתפילות לתחילת מבצע צוק איתן.

<https://www.youtube.com/watch?v=KBVxHLIY-0s&feature=youtu.be>

משימת בית- (לתלמידים שלמדו אסטרטגיית חשיבה מסוג טיעון)

סולידריות ולכידות חשובים לחברה בעיקר בעיתות משבר. רצוי לבצע התנהגות אלטרואיסטית לאחר תהליך קוגניטיבי (המודל של דארלי ולאטנה). הצג נימוק מסוג הסבר התומך או סותר טענה זו.

❖ **אפשרות העשרה:**

במהלך מבצע "צוק איתן" נטבעה הסיסמה- "איתנים בעורף מנצחים בחזית", במה התבטא בפועל המושג איתנים בעורף?

מערך שיעור בכלכלה

נושא: מחסור- בחירה וויתור- מבצע "צוק איתן"

נכתב על ידי גלי ברגמן : מדריכה ארצית בכלכלה

מטרות על :

התלמידים

1. יבינו את משמעות תופעת המחסור ויהיו מסוגלים לקשר בינה לבין הוויתור הריאלי.
2. יבינו כי תהליך הבחירה והוויתור הוא למעשה תהליך של קבלת החלטות.
3. יזהו את הדילמות האוניברסליות הנגזרות מתופעת המחסור ויהיו מסוגלים לדון באופן ההתמודדות עימן.
4. יהיו מסוגלים לנתח ולהבין את המציאות הכלכלית הישראלית.

מטרות אופרטיביות :

התלמידים

1. יבינו את תופעת המחסור ואת ביטויה בכך שרצונות תושבי ישראל בלתי מוגבלים אולם המקורות להשגתם מוגבלים.
2. יבינו כי ממשלת ישראל ואזרחיה צריכים לבחור בין אפשרויות שונות ולוותר על האחרות.
3. יבינו כי כל ויתור (לדוגמא ויתור על השקעה בתשתיות לטובת רכישת מוצרים ביטחוניים) יש לו מחיר כלכלי.

מטרות ערכיות :

התלמידים

1. יבינו שהם כאזרחים בעתיד הקרוב יצטרכו להיות חלק מתהליך קבלת ההחלטות.
2. יבינו שיש בכוחם להשפיע על הבחירה וחשוב שהם יהיו מעורבים ואכפתיים.
3. ידעו מהי סולידריות חברתית ויחוו מחויבים אליה.

מהלך השיעור :

פתיחה :

המורה תחלק לתלמידים את הכתבה בנושא עלויות כלכליות של מבצע צוק איתן.

<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4540054,00.html>

שלב ראשון- אישי (5 דקות)

כל תלמיד צריך לכתוב מהי העלות הכלכלית של הלחימה- ממה היא מורכבת.

שלב שני- במליאה (5 דקות)

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוה וחברה
הפיקוח על הוראת מדעי החברה

המורה תשאל את התלמידים מה הם היו חושבים שהממשלה הייתה צריכה לעשות כדי לפתור את בעייתם הכלכלית של תושבי הדרום. את הרשימה הארוכה תרשום בצד אחד של הלוח. בצד השני של הלוח המורה תבקש מהתלמידים לרשום מה עוד צריכה הממשלה לעשות עם הכסף שלה. גם כאן רשימה ארוכה של דברים. בשלב זה המורה תסביר לתלמידים שהם רוצים כמות בלתי מוגבלת של סחורות ושירותים לתושבי הדרום ואכן זה מגיע להם ואולם כמות גורמי היצור שאתה מייצרים מצויה במגבלה. כלומר המורה מסבירה את הפער בין הרצונות הבלתי מוגבלים של אנשים אל מול המקורות המוגבלים כלומר תופעת המחסור.

שלב שלישי - בקבוצות (15 דקות)

המורה תחלק את הכיתה לקבוצות. בכל קבוצה התלמידים יתבקשו להחליט במה הם כשרי הממשלה ישקיעו (בעקבות מבצע צוק איתן) ועל מה יוותרו. הקבוצה תגיע עם סל החלטות ושיקולים להחלטות אלה.

שלב רביעי - במליאה (15 דקות)

הקבוצות יציגו את השיקולים שלהם לבחירות שעשו.

סיכום:

המשאבים העומדים לרשות מדינה הם משאבים מוגבלים. במצב של לחימה המדינה מקצה משאבים לנושא ביטחון. משאבים אילו באים על חשבון משאבים אחרים. כאשר מדינה נדרשת לבחור, עליה לוותר ולקבל החלטות שנובעות מסדרי עדיפויות מסוימים. החלטה על השקעה בכיפת ברזל למשל, אכן תרמה מאוד לביטחון אבל היא תגרור ירידה בהשקעות בתחומים אחרים. והשאלה תמיד במה כן ובמה לא להשקיע? כאן המורה תסביר גם את המושג מחיר כלכלי שהוא הוויתור המתחייב מכל החלטה כזאת ותסכם את הדיון.

נספחים:

כתבה מ ynet 8.7.14

צוק איתן" במספרים: כמה עולה המבצע?

הנזק לרכוש בדרום הארץ נאמד עד כה בכ-10 מיליון שקל. גיוס של עד 40 אלף חיילים יעלה כ-600 שקל לחייל ביום. יירוטי כיפת ברזל, הפעלת מטוסים וספינות עולים מאות מיליוני שקלים ביום. בשוק הפרטי: מעסיקים נפגעים מהיעדרויות עובדים ובבורסה נרשמות ירידות שערים במדדים המובילים

אביטל להב עדכון אחרון: 09.07.14, 00:05

רשות המסים הודיעה כי הנזק לרכוש בדרום הארץ נאמד עד כה בסכום של 10 מיליון שקל. כ-100 תביעות לפיצוי בגין נזקים לרכוש מירי טילים הוגשו למס רכוש, בהן 35 תביעות בגין נזקים לרכב, 52 תביעות בגין נזקים למבנים ותכולתם ו-12 תביעות בגין נזקים לחקלאות. כמו כן, קיימות פגיעות בתשתיות ציבוריות ותשתיות חשמל.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על הוראת מדעי החברה

אך העלות האמתית של הלחימה תבוא ככל הנראה לידי ביטוי בהוצאותיה של מערכת הביטחון. הקבינט המדיני-ביטחוני אישר לצה"ל לגייס עד 40 אלף חיילי מילואים ובשלב זה כבר גויסו קרוב ל-15 אלף. עלות השירות של כל חייל מילואים מוערכת בכ-600 שקלים ליום. עוד לפני החטיפה שהובילה להתדרדרות במצב הביטחוני הבהיר צה"ל כי אין לו משאבים לממן ימי מילואים, כאשר ביטל את כל האימונים שתוכננו להמשך השנה. בצה"ל צפויים לדרוש לאחר הלחימה תוספת תקציבית למימון גיוס חיילי המילואים. בשלב זה לא ניתן להעריך את עלות התוספת מפני שהלחימה עדיין בעיצומה ולא ברור כמה חיילים יגויסו ולכמה זמן.

עובד אבל יקר: כיפת ברזל בפעולה) צילום(EPA):

יום לחימה עולה מאות מיליוני שקלים ביום

העלויות של גיוס חיילי מילואים הם טיפה בים. ירי טילי כיפת ברזל, הפעלת מטוסים ומסוקים והפעלת ספינות חיל הים במצב לחימה עולה למערכת הביטחון מאות מיליוני שקלים בכל יום. במלחמת לבנון השנייה, עמדו עלויות הלחימה על 350 מיליון שקל ביום ו-11.2 מיליארד שקל בסך הכל. במבצע עופרת יצוקה, הייתה עלות הלחימה המשוערת 170 מיליון שקל ביום ו-3.57 מיליארד שקל בסך הכל. מבצע עמוד ענן היה מצומצם יותר במשכו ובהיקפו, ועלותו למערכת הביטחון הייתה נמוכה מ-2 מיליארד שקל.

לצד העלויות הכבדות לקופת המדינה, גורמת הלחימה נזק למגזר הפרטי. עיתון "כלכליסט" דווח כי קרוב למיליארד שקל נפדו מקרנות הנאמנות ביומיים האחרונים על רקע ההסלמה במצב הביטחוני בדרום הארץ. מדד ת"א 25 רשם ירידה של 1% בעוד שמדד ת"א 100 רשם ירידה של 1.3%. השקל נחלש ב-0.3% מול הדולר וב-0.2% מול האירו.

לכך יצטרף בימים הקרובים הנזק לתעשייה, בעיקר בדרום הארץ, כתוצאה מהיעדרות עובדים ואי עמידה ביעדי משלוח. על מנת לצמצם את הפגיעה ביצוא, חתם היום שר הכלכלה, נפתלי בנט על צו המפעיל את חוק שירות עבודה בשעת חירום. הצו מאפשר למדינה לרתק עובדים במפעלים חיוניים למקום עבודתם.

מעריך שיעור במדעי המדינה

תפקיד התקשורת בזמן מלחמה במדינה דמוקרטית

כתבה : אמארה סמר – מדריכה ארצית במדעי המדינה

מטרות על :

- ✓ להקנות לתלמיד יכולת ניתוח לגבי תופעות שסובבות אותו במשך תקופת משבר
- ✓ לבקר חסרונות ויתרונות של תפקידי כלי תקשורת בחיי היום יום
- ✓ לגבש עמדות תוך בחינת נקודות מבט שונות
- ✓ להסיק מאפייני צורות של תקשורת
- ✓ לבנות טיעון ולהציג אותו בפני קהל

מטרות תוכן :

- ✓ תפקידי אמצעי תקשורת במשטר דמוקרטי
- ✓ יחסו של הישראלי הממוצע לכלי התקשורת (עמדה דו ערכית)
- ✓ התפתחות העיתונות העברית – וממדי השינוי מדגם " עיתונות מטעם " לדגם עימותי
- ✓ העיתונות ותרומתה לשמירה על הדמוקרטיה

מהלך השיעור :

פתיחה: (7דק')

המורה תשאל את התלמידים את השאלות הבאות:

1. מי עקב אחר החדשות במהלך הקיץ האחרון?
 2. מה היו אמצעי התקשורת שמהם קיבלתם מידע?
 3. מה עורר בכם המידע שקיבלת? – (פחד, כעס, בלבול...)
- הערה : לאפשר שיתוף ובמקרה הצורך אף להאריך שלב זה

חלק ראשון (10-15 דקות)

תוצג בפני התלמידים את השאלה הבאה :

מהו תפקידם של כלי התקשורת במשטר דמוקרטי ?

תשובות מצופות :

- העברת מידע על מה שמתרחש בשטח - ספק אינפורמציה –
- לבקר את השלטון – ריסון השלטון –
- במה לצורך הצגת פתרונות וחלופות בפני המשטר לבעיות

המורה תשאל שאלה נוספת:

האם לתקשורת מותר להעביר את כל סוגי המידע באותה צורה בכל מצב ?

המורה תעודד תלמידים להביע עמדות בעד ונגד ההיגד.

✓ האם המידע אליו נחשפתם במהלך הקיץ ייצג לדעתכם תקשורת בחברה דמוקרטית?

חלק שני : (20 דקות)

איך לדעתכם ניתן לעריך את תפקיד כלי התקשורת בסיקור מבצע צוק איתן ?

התלמידים יציגו עמדות שונות מבחינת סיקור המבצע על עזה בעיתונות:

כאן התלמידים יכולים להשתמש בסמארטפונים, מחשבים, טאבלטים – התלמידים יתבקשו לחפש ידיעות מימי המבצע ולהתמקד בשתי דוגמאות אחת שלדעתם מייצגת תקשורת בחברה דמוקרטית ודוגמא שלדעתם מייצגת דוגמא החטאת לתפקידה של התקשורת. הערה – אפשר שהמורה תכין/יכין מראש דוגמאות לשני ההיבטים ויבא אותם לכיתה והתלמידים יזהו וינמקו.

התלמידים ינמקו וייערך דיון במליאה.

חלק שלישי (12 דקות)

התלמידים יצפו בקטע מתיק תקשורת (12 דקות ראשונות)

תיק תקשורת: נוהל חניבעל והתקשורת

<https://www.youtube.com/watch?v=cwkBZhEr9w>

במהלך הצגת הסרטון התלמידים יתבקשו לערוך רשימת שאלות העולות להם תוך כדי צפייה. עם סיום הצפייה חשוב לתת 2-3 דקות נוספות לתלמידים לחשוב, לנסח את השאלות שלהם.

הצגת השאלות במליאה

יש להציג את השאלה הבאה במידה ולא עלתה מצד התלמידים:

האם מותר / אסור למדינה לצנזר או במלים אחרות האם כלי תקשורת צריכים להתגייס ל " טובת " החלטות הממשלה ?

בתחילת השיעור השני :

המורה תציג/יציג את ההגדרה של שני המושגים (10 דקות)

" עיתונות מטעם " בולטת גישה לא ביקורתית , אלא להפך העיתונות מהווה שופר לשלטון , העיתונות תומכת בשלטון ובהחלטות הממשלה ומחזקת אותם במיוחד בענייני חוץ וביטחון

" דגם עימותי " מתאים לתפישה הדמוקרטית ליברלית שלפיו התקשורת לא פועלת מטעם השלטון ולטובתו (בהרשאתו) אלא ממלאת גם כן בין היתר תפקיד של ביקורת נגד החלטות ממשלתיות

התלמידים יחשפו דוגמאות במאמר של דינה גורן המתאימות להגדרות הנ"ל. (כאן להדגיש את שלב הרחבת הידע בנושא)

חלק אחרון : חלק בניית הטיעון (35 דקות)

בחלק הזה ולאחר שהתלמידים נחשפו לשני המושגים ננסה לבחון את דעתם לגבי תפקוד התקשורת בסיקור המבצע

משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף רוה וחברה
 הפיקוח על הוראת מדעי החברה

לאחר שהתלמידים הביעו את דעותיהם תתחלק הכיתה לקבוצות של בעד ונגד כמענה לשאלה :
האם מותר/צריך להגביל/לצנזר את כלי התקשורת במדינה בזמן מלחמה / משבר / מבצע צבאי?
 העבודה בקבוצות תתמקד בבניית טיעון לגבי העמדה ולאחר גיבוש הטיעון תיערך תחרות בין שני הצדדים של הטיעון והקבוצה המנצחת היא זו שתציג את הטיעונים הכי משכנעים . (סוג מסוים של " מיני דביט")
 הטיעונים שהקבוצות יעלו :

הטיעון	הטיעון
אין להגביל / לצנזר את כלי התקשורת במדינה בזמן מלחמה	מותר/צריך להגביל/לצנזר את כלי התקשורת במדינה בזמן מלחמה
<ul style="list-style-type: none"> • זכות האדם לדעת וחופש הביטוי מהווים אבן יסוד במדינה דמוקרטית • אלו שמקבלים החלטות הם אותם אנשים שנבחרו על ידי האזרחים ולכן גם במצבי חרום צריך " לעדכן " • חשיפת מידע / שקיפות בפני האזרחים עוזרת להם להתמודד עם האמת ולשרוד באירועים ולכן צריך לשתף את האזרחים במה שמתרחש כי עם ריבוי אמצעי התקשורת והנגישות אז אפשר לקבל מידע מכל מיני אמצעים אחרים 	<ul style="list-style-type: none"> • בזמן משבר רוב ההחלטות צריכות להיות מתוך שיקולים ענייניים וביטחוניים מדרגה ראשונה , חשיפה של הסודיות ייפגע • השפעת דעת קהל בזמן קבלת החלטות עלולה לגרום לכך שמקבלי ההחלטות ינסו לצבור עוצמה פוליטית על חשבון מה שמתרחש • העברת מידע " לצד השני" דרך התקשורת עלולה להפר על מהלך קבלת החלטות ולסכן את האינטרסים של המדינה

הערה :

ניתן להתאים מערך זה למגזר הערבי תוך השוואה בין אמצעי תקשורת מהעולם הערבי עם אמצעי תקשורת בתוך המדינה.

מעריך שיעור בסוציולוגיה

נושא: תפיסת התנהגות העורף (הפגנות ימין ושמאל) בזמן

מבצע צוק איתן- קטגוריזציה, סטריאוטיפים וגזענות

כתבה: אתי נוי – מדריכה מחוזית – מחוז דרום מדעי החברה.

משך השיעור: שני שעורים כפולים (90 דקות).

מטרת על:

התלמיד יבין שקטגוריזציה מתבססת על סטריאוטיפים כלפי קטגוריות וקבוצות חברתיות. התלמיד יבין מהי גזענות.

מטרות אופרטיביות.

התלמיד יכיר את המושגים: קטגוריזציה, סטריאוטיפים, דעות קדומות. (חובה לבגרות סוציולוגיה) ויקשר אותם למונח "גזענות".

מטרות בתחום אסטרטגיות החשיבה:

התלמיד ידע לנמק את עמדתו לגבי קטגוריזציה, וסטריאוטיפים.

מטרות בתחום הערכים:

התלמיד יפנים את הערכים של סובלנות, כבוד האדם, חופש הביטוי, שוויון.

מטרות בתחום מיומנויות התקשוב:

בגרסה המתוקשבת ניתן לעבוד על מחשבים בקבוצות ולהעלות את המידע לבלוג או לאתר google כדי שהתלמידים יוכלו להגיב לקבוצות האחרות.

שעור מספר 1:

פתיחה: (5 דקות)

במבצע "צוק איתן" התגלו שתי מגמות קוטביות בחברה הישראלית. מצד אחד נחשפנו לגילויים של סולידריות, עזרה הדדית, התנהגות אלטרואיסטית ומצד שני, התגלעו עימותים בתוך החברה הישראלית בין אנשי שמאל פוליטי, ואנשי ימין פוליטי. בשיעור זה נתמקד בנושא העימותים בין אנשי ימין ושמאל פוליטי.

הצגת הבעיה – העימותים בין השמאל לימין במהלך המלחמה.
היום נברר מי הם השמאלנים ומי הם הימניים והאם אפשר לגשר ביניהם?

מהלך השיעור:

שלב ראשון: 15 דקות

המורה תחלק את הכיתה לקבוצות עבודה. (4-5 תלמידים בכל קבוצה)
המורה תבקש מהתלמידים להכנס לקישור הבא, ולענות על השאלות הבאות:

הפגנות שמאל ימין מבצע צוק איתן

- המורה תבקש מהתלמידים לזהות איזו הפגנה היא הפגנת ימין ואיזו הפגנה היא הפגנת שמאל.
התלמידים מתבקשים לרשום במה הם נעזרו כדי לזהות את הנטייה הפוליטית של המפגינים. (מה היו הסימנים שסייעו להם בזיהוי?)

למעשה התלמידים מבצעים קטגוריזציה. 2 קטגוריות חברתיות: אנשי שמאל פוליטי ואנשי ימין פוליטי.

התלמידים נעזרים בסממנים חיצוניים, ובמשמעות הסמלית שהם נותנים לסיסמאות בשלטים שנושאים המפגינים.

יש תמונות מבלבלות – במקרה כזה המורה תשאל מה לא היה ברור?
(למשל נשיאת דגלי לאום, רק בימין או גם בשמאל?)

שלב ב: (15 דקות)

המורה רושמת על הלוח שמאל בצד אחד וימין בצד שני שמאל, ומתחת את מספרי התמונות.
לבקש מהתלמידים להציג את הסימנים לפיהם זיהו הפגנת שמאל או ימין. יש סבירות גבוהה שהתלמידים יתבססו על סטריאוטיפים בהצגתם.

שלב ג: סיכום החלק הראשון של השיעור (10 דקות)

המורה תסכם את השלב הקודם:

למעשה זיהינו שתי קטגוריות חברתיות, קטגוריות של אנשי שמאל, וקטגוריות של אנשי ימין.
המורה תסביר את המושג קטגוריה חברתית. (היתרון והחיסרון בקטגוריזציה- דף מידע מס' 5 שיימסר לתלמידים בהמשך.)

שיעור שני:

שלב א: 10 דקות
המורה תירשום על הלוח: (שתי טענות)

- לשמאלנים ולימניים יש מאפיינים חיצוניים שונים.
- הימניים יותר אלימים מהשמאלניים.

המורה תשאל: מי מסכים עם שתי הטענות שרשמתי? הציגו נימוק מסוג הסבר או נימוק מסוג ראיה לביסוס טענתכם.

המורה תאפשר דיון קצרצר. אם תלמידים יזכירו את המושג סטריאוטיפ, המורה תסביר מהו סטריאוטיפ, אם לא המורה תשאל: האם אתם לא חושבים שמדובר בסטריאוטיפ? ותסביר את המושג.

שלב ב: (20 דקות)
המורה: נעבור לשלב הבא ונברר מי הם השמאלנים ומי הם הימניים ומה הם חושבים זה על זה.

המורה תבקש מכל קבוצה לקרוא קישור אחד:
קישור מספר 1:

<http://mida.org.il/2014/07/24/%D7%90%D7%96-%D7%9E%D7%99-%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%9D-%D7%99%D7%95%D7%AA%D7%A8-%D7%94%D7%A9%D7%9E%D7%90%D7%9C-%D7%90%D7%95-%D7%94%D7%99%D7%9E%D7%99%D7%9F>

קישור מספר 2: [אתר גלובס](#)

קישור מספר 3:

<http://www.arvut.org/he/%D7%90%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%A2%D7%99%D7%9D/2927-%D7%9E%D7%A2%D7%92%D7%9C%D7%99-%D7%A9%D7%99%D7%97-%D7%97%D7%91%D7%A8%D7%AA%D7%99-%D7%9C%D7%90%D7%97%D7%93%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%A2%D7%9D-%D7%91%D7%A8%D7%97%D7%91%D7%AA-%D7%94%D7%91%D7%99%D7%9E%D7%94>

המורה: אני מבקשת שתגבשו על פי המסמכים שנתתי לכם מי הם השמאלנים ומי הם הימניים והאם ניתן לגשר ביניהם?

שלב ג: (15 דקות)

הקבוצות ידווחו למליאה.

סיכום:

במבצע צוק איתן, התגלו שני פנים אל החברה הישראלית, מצד אחד הפן החיובי של סולידריות, ערבות הדדית, עזרה לזולת, ומצד שני תופעות של גזענות והסתה. בשיעור זה התרכזנו בגילויים של דעות קדומות, הסתה וגזענות.

שיעור זה נועד לסייע לתלמיד לזהות את המנגנונים שבאמצעותם נוצרות דעות קדומות כלפי הזולת. מנגנון הקטגוריזציה והסטריאוטיפיזציה של קבוצות אוכלוסייה המבוססות על הכללה המתבססת לרוב על דימויים חיצוניים שקריים.

המורה תסכם ותמסור את דף המידע ובו המושגים. (נספח 1)

שעורי בית

קרא את ההגדרה של גזענות בדף המידע והסבר את הקשר בינה לבין המושגים קטגוריזציה וסטריאוטיפ.

דף מידע.

(ספר סוציולוגיה / תרבות - ע' 45-46)

קטגוריזציה - מיון ושיוך בני אדם עפ"י מאפיינים משותפים.

קטגוריה חברתית – כאשר ממיינים בני אדם מתקבלת קטגוריה חברתית. אוסף של בני אדם שיש להם מאפיין אחד משותף, למשל סטטוס אחד בלבד. (יהודים, ערבים, שמאלנים, ימנים, שחורים וכ"ו)

היתרון בקטגוריזציה: דבר זה נועד להפחית את הצורך בלמידה מתמדת. קטגוריזציה מפשטת את העולם המורכב ועוזרת בזיהוי תופעות ובעיבוד מידע.

תחושה של סדר ויכולת זיהוי לפי **סטטוס** או השתייכות חברתית

החיסרון בקטגוריזציה: תהליך זה עלול להוביל לפיתוחם של סטריאוטיפים.

קטגוריזציה עלולה להוביל אדם למסקנות שגויות ולדעות קדומות.

דעות קדומות - עמדות, תפיסות ורגשות שליליים כלפי בני אדם עוד לפני שקיימנו איתם

אינטראקציה חברתית. דיעה קדומה מנבאת נטייה התנהגותית שלילית.

דעות קדומות הן הגורם להתנהגויות המבוססות על הכללה בדבר השתייכותו החברתית של האדם.

לקיומן של דעות קדומות גורמים פסיכולוגיים וסוציולוגיים:

גורם סוציולוגי: מאבק בין קבוצות על משאבים בחברה. (תיאוריית הקונפליקט)

גורמים פסיכולוגיים: הצורך בכוח, בתוקפנות, בשליטה.

סטריאוטיפ - דעה נוקשה ומכלילה על תכונות או על דפוסי התנהגות של קבוצות שונות.

סטריאוטיפים הם הנחות בסיסיות על היכולת של הפרט או הקבוצה לפני ההיכרות עם היכולת או התכונה האמיתית שלהם. בניגוד לדעה קדומה, סטריאוטיפ יכול להיות חיובי וגם שלילי.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על הוראת מדעי החברה

גזענות -

ייחוס של נחיתות, לאדם או לקבוצה, על בסיס של תכונות סטריאוטיפיות שמנוסחות בשפה **ביולוגית, חברתית או תרבותית**. בשיח גזעני נתפסות תכונות אילו כנחותות, כבלתי משתנות וכמהותיות לאותה קבוצה. (שנהב)

מערך שיעור בפסיכולוגיה בנושא סובלנות

עובד ע"י ניצה וינטר – מדריכה ארצית לפסיכולוגיה

הערה: מומלץ לשלב את המערך הזה עם מערכי השיעור העוסקים בחיים משותפים ומניעת גזענות

מטרת על: פיתוח מודעות לחשיבותן של יחסי סובלנות בין וכלפי השונים החברה.

מטרות אופרטיבית:

- התלמיד יגדיר את המושגים: סטיגמה וסכמה חברתית.
- התלמיד יסביר כיצד נוצר תהליך התיוג ומהן המשמעויות שלו.
- התלמיד יגבש עמדה שלילית כלפי הסכנות שבתהליך התיוג וכלפי השימוש בסטיגמות.
- התלמיד יגבש עמדות סובלניות ומכילות.

מהלך השיעור (90 דק'):

- א. פתיחה: מצגת + הקראת הסיפור "דירה להשכיר" (מצ"ב קישור לסיפור) **10 דקות**
ניתן לפתוח את השיעור בקריאת הסיפור הקצר והמוכר, או לחילופין לבקש מהתלמידים לקרוא את הסיפור ולענות על השאלון מנספח 2 כעבודת הכנה.
- ב. ניתוח הסיפור באמצעות שאלות מנחות לתלמידים¹ - **10 דקות**
- ג. דיון במערכות היחסים האפשריות והמתקיימות בין גיבורי הסיפור². - **10 דקות**
- ד. המשגה: תיוג, סטיגמה, סכמה חברתית - המורה יציג בכיתה את המושגים תיוג, סטיגמה כמקרה פרטי של תיוג שלילי, וסכמה חברתית³ - **12 דקות**
- ה. יציאה מתוך הטקסט לטקסטים תיעודיים אקטואליים⁴ - **15 דקות**
- ו. דיון בבעייתיות של קבלת האחר והכלתו. ה"רווחים" וה"מחירים" - **15 דקות**
- ז. הצעות לפתרונות של יחסי הניכור והעוינות על בסיס קבלה וסובלנות הדדית - **10 דקות**

¹ שאלות כדף עבודה ו/או בסיס לניתוח הסיפור בנספח מס' 2

² הצעות לשאלות מנחות לדיון בנספח מס' 3

³ ראה נספח מס' 4

⁴ ראה נספח מס' 5

ח. סיכום השיעור – 5 דקות

נספח מס' 1 : הסיפור

דירה להשכיר / לאה גולדברג

<https://www.youtube.com/watch?v=pcoATuau0oE> להלן קישור לסיפור

נספח מס' 2 : דף עבודה לניתוח גילויי אי הסובלנות בסיפור

1. הוציאו מתוך הסיפור את הטעונוים והנימוקים של בעלי החיים השונים שביקרו בדירה ושקלו לגור בה ביחס לאפשרות התגוררותם בדירה :

- הנמלה : _____
- הארנבת : _____
- החזיר : _____
- הזמיר : _____
- היונה : _____

2. רשמו את התכונה הבולטת אשר באמצעותה מאופיינת כל חיה בסיפור , ואת הניגוד בינה לבין המבקר/ת בדירה

- התרנגולת מאופיינת כ- _____
- הקוקייה מאופיינת כ- _____
- החתולה מאופיינת כ- _____
- הסנאית מאופיינת כ- _____
- העכבר מאופיין כ- _____

נספח מס' 3 : שאלות המתמקדות במערכת היחסים בין גיבורי הסיפור :

1. איך נראים לכם היחסים המתקיימים בין החיות השונות שבסיפור?

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רווח וחברה
הפיקוח על הוראת מדעי החברה

2. מהם הגורמים המשפיעים על הבחירות החברתיות שלהם?
3. מהם הגורמים אשר מונעים או מעכבים התפתחות של יחסים בין החיות.
4. באיזו מידה, לדעתכם, מנסים החיות להכיר היטב את השכנים העתידיים שלהם?
5. באיזו מידה משפיעה ההתרשמות הראשונית על החלטתם להתקרב אל החיות?
6. כיצד מגיבים הגרים במגדל להחלטות של החיות המבקרות בו?

נספח מס' 4 – המשגה ודוגמאות

תיוג: פעולה של הצמדה או הדבקה של תווית זיהוי לאובייקט כלשהו.

למשל: אנחנו מתייגים את התמונות שלנו ע"י הוספת כיתוב המידע או מסביר באופן תמציתי משהו על התמונה.

באופן דומה, **תיוג חברתי** הינו פעולה בה אנשים מהסביבה של האדם מצמידים לו תו זיהוי (לפי בחירתם כמובן), המהווה בסיס לאופן בו מתייחסים אליו, וציפיות ממנו להתנהגות התואמת את תיוגו.

סטיגמה: המונח סטיגמה מקורו ביוון, ומשמעותו אז הייתה סימנים גופניים אשר סימנו אדם שיש להוקיעו. המסומנים היו פושעים, עבדים או בוגדים. אנשים פסולים שיש להתרחק מהם. לראותם. כיום משתמשים במונח במובן המקורי שלו, כדי לסמן אנשים שהחבר מחשיבה כשליליים או ככאלה שיש להרחיקם מהחברה. כמובן שהשימוש הוא סמלי כי אין כל סימן גופני לאדם המוקע מהחברה.

אפשר לחשוב על סטיגמה כעל סוג של **תיוג שלילי** אשר בוחר להתייחס למאפיין אחד בלבד של האדם, או לתכונה אחת שלו, שהיא שלילית, ולהתעלם משאר המאפיינים או משאר התכונות שלו אשר עשויים להיות חיוביים. באופן כזה, הסטיגמה מסמנת ובמידה רבה גם קובעת את הזהות החברתית של האדם.

סכמה היא יחידת ארגון מידע, המשפיעה על הטמעת גירויים חדשים ועל הענקת משמעות לגירויים האלה. **סכמה חברתית** מארגנת את המידע שלנו על קבוצות חברתיות שונות (אתניות, בעלי מקצוע וכדומה).

דוגמאות לסכמות חברתיות: "צפונבונים", "חנונים", "שחורדינית", "גיובניק", "צי'חצ'חים", "ויזוויים".

נספח מס' 5 : כתבות על עמדות של ישראלים ביחס להשכרת זירות לערבים

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוה וחברה
הפיקוח על הוראת מדעי החברה

מוצע להציג בפני התלמידים שתי כתבות מבין המוצעות להלן.

בעקבות כל כתבה יש ליישם את המושגים שנלמדו קודם לכן, ולנתח יחד עם התלמידים את העמדות השונות המובעות בכתבות בעזרת המושגים.

- כתבה על התאגדות רבנים נגד השכרת דירות לסטודנטים ערבים בצפת

• <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3995411,00.html>

- כתבה של ערוץ 2 על השכרת דירות לערבים – תגובה למכתב הרבנים

• <http://www.mako.co.il/news-channel2/Friday-Newscast/Article-ae5b7ccc7bd3d21004.htm>

- סקר המראה ש-44% מהתושבים בארץ מתנגדים להשכרת דירות לערבים

• <http://news.walla.co.il/?w=/9/1773081>

- עימות בין פר' קרמניצר לבין הרב אליהו בנושא השכרת דירות

<http://www.inn.co.il/News/News.aspx/216973>

מאבק בגזענות וביטוייו במקצוע פסיכולוגיה

כתבו: נילי אכברט ויהודית קלנר

מטרות על:

- הכרת מושגים מתחום הפסיכולוגיה החברתית
- העמקת תחושת האמפטיה כלפי האחר
- הרחבת המודעות לגזענות בחברה הישראלית

מטרות אופרטיביות:

- התלמיד יגדיר את המושגים "דעה קדומה" ו"סטריאוטיפ".
- התלמיד יבחין בין המושגים "דעה קדומה" ו"סטריאוטיפ".
- התלמיד יפתח מודעות לתופעות של גזענות.
- התלמיד יזהה את התנאים להגדרת תופעה כגזענית.
- התלמיד יזהה ביטויים התנהגותיים של השימוש בגזענות
- התלמיד יזהה את הסכנות בגזענות ושימוש בדעות קדומות
- התלמיד יקשר בין המושגים שלמד לאירועי חיים

קהל היעד: תלמידי פסיכולוגיה בכיתות י-י"ב (לא נדרש ידע קודם)

המערך מיועד לשיעור כפול 90 דק'

פתיחה (2 דק'):

המורה י/תפנה לתלמידים וי/תציג את הנושא היום נלמד פרק נוסף בפסיכולוגיה חברתית
אנו נתחיל בפעילות קבוצתית (מאחר והשיעור אינדוקטיבי המורה לא מציגה את המושגים
שיילמדו בשיעור).

גוף השיעור:

שלב א' – עבודה בקבוצות (20 דק'): המורה י/תחלק את הכיתה לקבוצות. בכל קבוצה יהיו 4
חברים. כל קבוצה תקבל 4 כרטיסיות ובה כתוב שמה של הדמות ובנוסף פרטים אישיים ריקים
אותם על חברי הקבוצה למלא בהתאם לשם הרשום על הכרטיס) הכרטיסים מצורפים בנספח א
לשיעור).

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על הוראת מדעי החברה

לאחר השלמת המשימה המורה י/תאסוף את הכרטיסיות וי/תכתוב על הלוח את 4 השמות .
לאחר מכן הוא יי/תיתן לכל קבוצה 4 כרטיסים של קבוצה אחרת ונציג/ה מהקבוצה י/תקריא את
קורות החיים המומצאים לכל שם. – (כל קבוצה מקבלת בעצם 4 כרטיסיות של קבוצה אחרת ,
היא איננה יודעת של איזו קבוצה קיבלה, למניעת מבוכה – מה יגידו על מה שכתבנו. הנציג מכל
קבוצה מקריא מה כתוב בכל אחת מהכרטיסיות על השם שרשום באותה כרטיסייה)

שלב ב' - דיון כיתתי והוראה מפורשת (30 דק')

המורה י/תשאל את התלמידים את השאלות המנחות:

- מה היו הקריטריונים שהנחו אתכם בבחירת קורות החיים של הדמות?
- האם היה לכם ידע קודם עליו הסתמכתם כשחיברתם את קורות החיים?
- האם התעוררו קשיים או חילוקי דעות בקבוצה?
- האם יש דמיון בין מה שכתבו בקבוצות בנוגע לקורות החיים על פי השמות?
- במידה וכן או במידה ולא – מדוע יש /אין דמיון ?
- עד כמה התפיסות שלנו השפיעו על כתיבת קורות החיים? עד כמה התפיסות שלנו משפיעות ההתנהגות, שלנו בפועל?

לאחר דיון כיתתי בתשובות התלמידים המורה תגדיר מהי **גזענות** (מצ"ב במצגת):

הוראה מפורשת: המורה י/תסביר : נחשפנו לנושא של גזענות, דעות קדומות וסטריאוטיפים

המורה י/תשתמש באסטרטגיית חשיבה יר"ל (שימוש בשאלת שאלות, מה התלמיד יודע על
הנושא, מה הוא רוצה ללמוד עליו ובסיום השיעור/הפרק - מה למד).

וי/תשאל את התלמידים: מה אני יודע על דעות קדומות וסטריאוטיפים, מה אני רוצה לדעת על
דעות קדומות וסטריאוטיפים? מה הקשר בין דעות קדומות וגזענות?

המורה י/תכתוב על הלוח את תשובות התלמידים תוך כדי הבחנה בין המושגים שאותה יערכו
התלמידים **גם אם הם טועים.**

לאחר מכן המורה תסביר בהוראה מפורשת מה הם דעות קדומות ומהו סטריאוטיפ ותדגיש את
הבחנה בין המושגים תוך שימוש במצגת. התלמידים יכתבו את הגדרות המושגים במחברת .

שלב ג' - צפייה בפרק מהסדרה עבודה ערבית (30 דק') -

<http://www.mako.co.il/mako-vod-904ea38b7b6a921004.htm?sCh=732efb1b5d49f310&pld=957463908>
<http://www.mako.co.il/mako-vod-904ea38b7b6a921004.htm?sCh=732efb1b5d49f310&pld=957463908>

דף צפיה :

1. הציגו 3 ביטויים של סטראוטיפים המופיעים בפרק וכתבו כלפי מי מופנים הסטראוטיפים.
2. הציגו דעה קדומה הבאה לידי ביטוי בפרק והסבירו את שלושת מרכיביה.
3. מהם הסכנות בשימוש בדעות קדומות ובסטראוטיפים?
4. האם הבחנתם בביטויי גזענות כלפי הערבים בסדרה? אם כן תארו אותם.
5. האם חשתם הזדהות עם אחת הדמויות בסדרה? תארו את התחושות שלכם כלפי אחת הדמויות המרכזיות בסדרה לפחות (אמג'ד, בושרה)
6. האם צפייה בסדרה יכולה לדעתכם לסייע לדו-קיום היהודי ערבי ולקדם סובלנות בין מגזרית? נמקו תשובתכם.

סיכום השיעור (5 דק')

לאחר שהתלמידים יקראו את תשובותיהם במליאה המורה תסכם את השיעור תוך חזרה על המושגים המרכזיים שנלמדו ותדגיש את הסכנות שבשימוש בסטראוטיפים דעות קדומות, ובטויי גזענות.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רווח וחברה
הפיקוח על הוראת מדעי החברה

נספח א':

קורות חיים

שם: טגנסקו נבגאו

ארץ לידה:

מקום מגורים:

מצב משפחתי:

מספר ילדים:

שנות השכלה:

קורות חיים

שם: אכרם עבד אל זביידה

ארץ לידה:

מקום מגורים:

מצב משפחתי:

מספר ילדים:

שנות השכלה:

קורות חיים

שם: הראל ליבוביץ

ארץ לידה:

מקום מגורים:

מצב משפחתי:

מספר ילדים:

שנות השכלה:

קורות חיים

שם: טטיאנה מיכאלבסקי

ארץ לידה:

מקום מגורים:

מצב משפחתי:

מספר ילדים:

שנות השכלה:

מערך שיעור במדעי מדינה בנושא " סובלנות פוליטית "

דגם הוראה המשלב את עקרונות הלמידה המשמעותית בנושא סובלנות פוליטית המיועד לתלמידי כיתה י"א-י"ב במגמת סוציולוגיה ומדעי מדינה. השיעור מתאים לשיעור כפול 90 דק'.

מטרות על :

- הבהרת חשיבות ערך הסובלנות בחברה דמוקרטית
- הפנמת ערכי הכבוד, האמפטיה והאכפתיות כערכים המובילים לסובלנות פוליטית.

מטרות אופרטיביות:

- התלמיד יסביר את המושג סובלנות פוליטית.
- התלמיד יגדיר את גבולות הסובלנות.
- התלמיד יבחין בבעייתיות שבקיום ערך הסובלנות בישראל.
- התלמיד יישם את מושג הסובלנות הפוליטית באמצעות סוגיות אקטואליות.

כלי עזר ושיטות הוראה :

1. קטעי עיתונות /כתבות שיובאו על ידי המורה המעלים נושאים הקשורים לנושא סובלנות פוליטית.
2. הקרנת קטע מתוכנית "עבודה ערבית" בנושא סובלנות פוליטית.

שיטות ואסטרטגיות למידה משמעותית:

1. למידה בחברותא - דיון בקבוצות במצבים אקטואליים הנוגעים לנושא הסובלנות הפוליטית באמצעות ניתוח מאמרים בנושא.
2. הבהרת ערכים – דיון כיתתי בנושא ערך הסובלנות וערכים אחרים הקשורים לסובלנות פוליטית ומידת חשיבותם בחברה הדמוקרטית הישראלית.

פתיחת השיעור (10 דק')

הקרנת קטע מהתכנית "עבודה ערבית" הקישור

<http://www.mako.co.il/mako-vod-keshet/Arabic-work-s2#/mako-vod-keshet/Arabic-work-pId=957463908&s2/VOD-7bfd326f545b21004.htm?sCh=f30a8c73b9539210>

גוף השיעור (70 דק'):

א. שאלות מנחות לדיון כיתתי בעקבות הצפייה בתכנית (10 דק'):

1. תאר את הקונפליקט הבא לידי ביטוי בקטע שראית.
2. מי הצד הפגוע ומי הצד הפוגע בקטע?
3. האם ישנו שימוש בסטראוטיפים בקטע? אילו סטראוטיפים? כלפי מי הם מופנים?
4. האם האירוע מזכיר לך אירוע דומה בו היית נוכח/ת?

ב. המורה כותב את המילה **סובלנות פוליטית** באמצע הלוח ושואל את התלמידים מה לדעתם פירוש המושג. התשובות נכתבות על הלוח בצורת שמש. המורה מוסיף מושגים כמו אמפטיה, וכבוד אם חסרים. (10 דק').

ג. עבודה קבוצתית (40 דק') המורה מחלקת את התלמידים למספר קבוצות בנות 4-5 תלמידים. כל קבוצה תקבל מהמורה כתבה מהאינטרנט שעוסקת במצב הסובלנות בישראל ו\או במדינות אחרות בהשוואה לישראל (סובלנות פוליטית ו\או חברתית) ותענה על השאלות להלן (25 דק')

המורה כותב/ת את השאלות לעבודה הקבוצתית על הלוח, כל השאלות מתייחסות לכל הקטעים כאחד :

- מהו הקונפליקט המתואר בקטע שקראתם?
- מיהם שותפי המצב בקטע? (ערבים/יהודים וכיוב')
- כיצד ניתן לפתור את הקונפליקט לדעתך?

- הסבר במלים שלך מה היא סובלנות פוליטית
- הדגם בהתבסס על הקטע – מה היא רמת הסובלנות הפוליטית בישראל ?

במליאה (15 דק') נציג מכל קבוצה מציג בקצרה את המאמר שקיבלה הקבוצה ואת תשובות התלמידים. המורה מוסיף ומסכם לפי הצורך את המושגים הרלוונטיים: סובלנות פוליטית, כבוד אמפטיה וכיוב'

סיכום השיעור (10 דק'):

המורה מסביר ומגדיר מהי **סובלנות פוליטית** בהתבסס על מאמרה של מיכל שמיר והתלמידים כותבים את ההגדרה במחברת.

"סובלנות, הוא מונח וערך, שמשמעותו הנוהג של אדם או קבוצה להתייחס בכבוד, בהבנה ובהיעדר אפליה כלפי השונים ממנו מבהינה חברתית, תרבותית או דתית, גם אם הוא אינו מסכים עם דעותיהם, התנהגותם או אמונתם." – מיכל שמיר.

הערה: השיעור הוא שיעור מבוא לנושא הסובלנות הפוליטית. בשיעור העוקב ילמדו התלמידים את מאמרה של מיכל שמיר בנושא הסובלנות הפוליטית בישראל המופיע במסמך ההלימה.

נספחים והיפר קישור לכתבות העוסקות בסובלנות פוליטית בישראל ובמדינות אחרות- שיחולקו בכיתה (משימה קבוצתית – סעיף ג)

1. פלורליזם, סובלנות והסכמיות :

<http://www.sikumuna.co.il/wiki/%D7%A4%D7%9C%D7%95%D7%A8%D7%9C%D7%99%D7%96%D7%9D,%D7%A1%D7%95%D7%91%D7%9C%D7%A0%D7%95%D7%AA%D7%95%D7%94%D7%A1%D7%9B%D7%9E%D7%99%D7%95%D7%AA>

2. בישראל סובלנות לא יוכלה להיות ?

http://www.google.co.il/url?sa=t&ved=0CEEQFjAE&cd=5&source=web&frm=1&esrc=s&q&rct=j&http://www.google.co.il/url?sa=t&ved=0CEEQFjAE&url=http%3A%2F%2Fmeyda.education.gov.il%2Ffiles%2FOWl%255CHebrew%255C&CSaratHhinuch%255Cmahamarim%255CMigbalot.doc&ei=QL8pUtHRMYeJtQb0poGwDg&usg=AFQjCNEoB8rDctPpXirar3SHFqqfxNo4_A

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על הוראת מדעי החברה

3. סובלנות פוליטית בגרמניה - פחות מאשר בישראל!

[http://www.nrg.co.il/app/index.php?do=blog
&encr_id=9a3b8d5439aaab8c8006e81&id=2499&d24637d0f](http://www.nrg.co.il/app/index.php?do=blog&encr_id=9a3b8d5439aaab8c8006e81&id=2499&d24637d0f)